

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

ВИСНОВОК

на проект Закону про Загальнодержавну цільову екологічну програму поводження з радіоактивними відходами (реєстр. № 12356), підготовлений до другого читання

Відповідно до частини п'ятої статті 44 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» Комітет з питань екологічної політики та природокористування на своєму засіданні 30.06.2025 (протокол № 237) переглянув висновок Комітету від 16.06.2025 (протокол № 236) на проект Закону України "Про Загальнодержавну цільову екологічну програму поводження з радіоактивними відходами" (реєстр. № 12356), підготовлений до другого читання.

До законопроекту додатково надійшов лист народного депутата України Бондаренка О.В. щодо необхідності внесення змін до схваленої порівняльної таблиці для розгляду законопроекту реєстр. № 12356 у другому читанні на заміну пропозицій, запропонованих листом від 13.06.2025 № 59д9/5-2025/137279.

Народними депутатами України – членами Комітету з питань екологічної політики та природокористування підтримано пропозицію народного депутата України Бондаренка О.В. та відповідно до пункту 4 частини першої статті 118 Регламенту Верховної Ради України запропоновано внести до порівняльної таблиці остаточну редакцію законопроекту, Програми та додатків до законопроекту від Комітету для прийняття у другому читанні, а саме:

1. Текст законопроекту викласти в такій редакції:

"Закон України

Про затвердження Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами на 2025-2032 роки

Верховна Рада України **п о с т а н о в л я є**:

I. Затвердити Загальнодержавну цільову екологічну програму поводження з радіоактивними відходами на 2025-2032 роки (додається).

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України:

1) до 1 січня 2028 року забезпечити прийняття Національного плану глибокого геологічного захоронення радіоактивних відходів в Україні;

2) до 1 січня 2031 року забезпечити прийняття Концепції геологічного сховища та плану вибору майданчика для створення в Україні геологічного сховища;

3) під час підготовки проекту закону України про Державний бюджет України на 2026 рік та наступні роки передбачати виділення коштів, необхідних для здійснення заходів, визначених Загальнодержавною цільовою екологічною програмою поводження з радіоактивними відходами на 2025-2032 роки;

4) забезпечити виконання Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами на 2025-2032 роки;

5) протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом:

забезпечити прийняття Методики оцінки ефективності виконання Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами на 2025-2032 роки;

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації цього Закону;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

3. Визнати таким, що втратив чинність, Закон України "Про Загальнодержавну цільову екологічну програму поводження з радіоактивними відходами" (Відомості Верховної Ради України, 2009 р., № 5, ст. 8 із наступними змінами)."

2. Текст Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами викласти в такій редакції:

"ЗАТВЕРДЖЕНО
Законом України
від 2025 року №

Загальнодержавна цільова екологічна програма поводження з
радіоактивними відходами на 2025-2032 роки

Мета програми

Метою Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами на 2025-2032 роки (далі — Програма) є реалізація державної політики у сфері поводження з радіоактивними відходами, спрямованої на мінімізацію радіаційного впливу на безпеку життєдіяльності населення, на забезпечення захисту життя та здоров'я населення, зокрема персоналу спеціалізованих підприємств по поводженню з радіоактивними відходами, на забезпечення захисту навколишнього природного середовища від негативного впливу іонізуючого випромінювання, а також з метою комплексного розв'язання проблем у зазначеній сфері шляхом створення та забезпечення ефективного функціонування в Україні цілісної системи поводження з радіоактивними відходами на сучасному етапі, закладення основ для встановлення нових засад щодо безпечного та економічно ефективного поводження з радіоактивними відходами.

Шляхи і способи розв'язання проблеми

Здійснення діяльності, пов'язаної з використанням ядерної енергії підприємствами, установами та організаціями, що використовують джерела іонізуючого випромінювання, призвело до виникнення такої проблеми, як утворення радіоактивних відходів, і зумовило необхідність створення сховищ для зберігання або захоронення радіоактивних відходів, а також створення об'єктів інфраструктури, технологічно пов'язаних з такими сховищами.

Дія цієї Програми не поширюється на поводження із:

радіоактивними матеріалами, які не належать до радіоактивних відходів; техногенно підсиленими джерелами іонізуючого випромінювання природного походження.

Для розв'язання проблеми у сфері поводження з радіоактивними відходами необхідно створити та забезпечити ефективне функціонування цілісної системи поводження з радіоактивними відходами.

Досягнення мети Програми потребує системного підходу, що принципово відрізняється за ступенем переробки відходів і способами їх зберігання або захоронення, і передбачає варіативність комплексного розв'язання проблем у сфері поводження з радіоактивними відходами.

Перший варіант передбачає здійснення децентралізованого кондиціонування радіоактивних відходів, їх зберігання або захоронення, створення сховищ на спеціалізованих підприємствах по поводженню з радіоактивними відходами для захоронення дуже низькоактивних і низькоактивних радіоактивних відходів, відтермінування прийняття рішення про зберігання або захоронення середньоактивних і високоактивних радіоактивних відходів.

Попередня обробка та кондиціонування радіоактивних відходів здійснюються в місцях їх утворення. Після кондиціонування радіоактивні відходи мають передаватися до спеціалізованих підприємств, що здійснюють їх зберігання або захоронення. З цією метою на території суб'єктів господарювання, на якій утворюються радіоактивні відходи, необхідно створити об'єкт інфраструктури для здійснення кондиціонування радіоактивних відходів всіх класів, а також побудувати сховища для зберігання або захоронення радіоактивних відходів всіх класів.

Реалізація першого варіанта дає можливість тимчасово врегулювати проблему у сфері поводження з радіоактивними відходами. Проте, у довгостроковій перспективі це призведе до істотного продовження строку зняття з експлуатації атомних електростанцій, демонтажу їхнього технологічного обладнання, відсутності передумов для вилучення паливовмісних матеріалів із об'єкта "Укриття" та радіоактивних відходів, що зберігаються у сховищах зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення, існування протягом невизначеного періоду екологічно небезпечних сховищ спеціалізованих підприємств по поводженню з радіоактивними відходами, а також практично унеможливить створення сховища радіоактивних відходів на середніх глибинах і геологічного сховища радіоактивних відходів.

Отже, перший варіант комплексного розв'язання проблем у сфері поводження з радіоактивними відходами не відповідає принципам державної політики щодо обмеження часу зберігання радіоактивних відходів на території суб'єктів господарювання, на якій утворюються такі відходи.

Другий варіант передбачає здійснення централізованого кондиціонування радіоактивних відходів, їх зберігання або захоронення, проектування та будівництво централізованого виробничого комплексу із кондиціонування радіоактивних відходів, центральних сховищ для зберігання або захоронення радіоактивних відходів відповідно до їх класу.

Зазначений варіант принципово відрізняється від першого варіанта тим, що основна обробка та кондиціонування радіоактивних відходів, тимчасове їх зберігання або захоронення здійснюються централізовано, та передбачає невідкладний початок виконання робіт із створення централізованих сховищ для зберігання або захоронення радіоактивних відходів відповідно до їх класу.

Реалізація другого варіанта потребує значних фінансових ресурсів для створення об'єктів інфраструктури, призначених для поводження з радіоактивними відходами. З цією метою необхідно невідкладно розпочати проектування та будівництво централізованого виробничого комплексу з переробки радіоактивних відходів всіх класів, створення необхідних потужностей для виготовлення транспортних контейнерів для перевезення радіоактивних відходів від місць їх утворення до центрального підприємства по поводженню з радіоактивними відходами і до сховищ для зберігання або

захоронення радіоактивних відходів, а також модернізації наявних і будівництва нових транспортних комунікацій між усіма об'єктами, призначеними для поводження з радіоактивними відходами.

Третій варіант передбачає здійснення попередньої обробки та кондиціонування радіоактивних відходів на територіях суб'єктів господарювання, на яких утворюються такі відходи, та/або на об'єктах спеціалізованих підприємств, призначених для поводження з радіоактивними відходами. Відповідно до законодавства захоронення радіоактивних відходів здійснюється у поверхневих сховищах, приповерхневих сховищах, сховищі радіоактивних відходів на середніх глибинах, геологічному сховищі радіоактивних відходів відповідно до їх класу.

З метою реалізації зазначеного варіанта для комплексного розв'язання проблем у сфері поводження з радіоактивними відходами необхідно розпочати проведення робіт із зменшення накопичених обсягів радіоактивних відходів і строку зберігання на територіях суб'єктів господарювання, на яких утворюються такі відходи, шляхом приймання радіоактивних відходів від виробників до наявних сховищ першої черги та пункту захоронення радіоактивних відходів "Буряківка" (до введення в експлуатацію сховищ другої черги комплексу виробництв із дезактивації, транспортування, переробки та захоронення радіоактивних відходів "Вектор" (далі – комплекс "Вектор"), а також розроблення оптимальної логістичної схеми (автомобільне, залізничне сполучення) перевезення кондиціонованих радіоактивних відходів від місць утворення до центральних сховищ для подальшого їх зберігання або захоронення.

Переробка радіоактивних відходів (відпрацьованих джерел іонізуючого випромінювання), що утворюються на території промислових підприємств, у медичних, науково-дослідних установах та інших закладах, має здійснюватися в централізованому сховищі для довгострокового зберігання відпрацьованих джерел іонізуючого випромінювання, розміщеному на майданчику комплексу "Вектор" у зоні відчуження та зоні безумовного (обов'язкового) відселення. Попередня обробка та кондиціонування радіоактивних відходів (відпрацьованих джерел іонізуючого випромінювання) здійснюються на майданчиках державного спеціалізованого підприємства "Об'єднання "Радон". У подальшому зазначені радіоактивні відходи мають бути перевезені до централізованого сховища з метою довгострокового зберігання відпрацьованих джерел іонізуючого випромінювання, розміщеного на майданчику комплексу "Вектор" у зоні відчуження та зоні безумовного (обов'язкового) відселення.

Третій варіант повною мірою враховує можливості наявних об'єктів інфраструктури, призначених для поводження з радіоактивними відходами.

Отже, за критерієм надійності, що визначається ефективністю вжитих заходів для досягнення мети Програми, зокрема щодо обсягу витрат, третій

варіант на сьогодні є найбільш оптимальним і переважає перший і другий варіанти у комплексному розв'язанні проблем у сфері поводження з радіоактивними відходами.

Завдання і заходи

Реалізацію завдань і заходів в рамках виконання Програми (додаток 2) заплановано здійснити протягом 2025—2032 років з урахуванням прогнозних обсягів та джерел фінансування Програми (додаток 1).

Очікувані результати, ефективність Програми

Досягненням основного результату виконання Програми вважатиметься забезпечення екологічної безпеки, а також підвищення рівня захисту навколишнього природного середовища від шкідливого впливу радіоактивних відходів, удосконалення системи поводження з ними, зниження рівня соціально-психологічної напруги, пов'язаної з ліквідацією наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, запобігання вчиненню актів тероризму та створення сприятливих умов для подальшого використання ядерної енергії для виробництва електричної енергії з метою підвищення рівня життя населення.

Очікувані результати виконання Програми наведено в додатку 3.

Своєчасне та ефективне виконання завдань і заходів, передбачених Програмою, забезпечить досягнення позитивних екологічних, економічних та соціальних показників.

Основні економічні показники виконання Програми:

побудовано та введено в експлуатацію об'єкти першої та другої черг комплексу "Вектор";

придбано та введено в експлуатацію технологічне обладнання для комплексу "Вектор";

побудовано комплекси з переробки радіоактивних відходів на Хмельницькій та Південноукраїнській атомних електростанціях;

побудовано траншеї на пункті захоронення радіоактивних відходів "Буряківка";

відновлено Новий безпечний конфайнмент, побудований над зруйнованим четвертим енергоблоком Чорнобильської АЕС і пошкоджений внаслідок російської атаки ударним безпілотним бойовим літальним апаратом;

модернізовано систему обліку радіоактивних відходів і сформовано бази даних щодо радіоактивних відходів;

проведено комплекс пошукових і науково-дослідних робіт.

Основні екологічні показники виконання Програми:

перевезено відпрацьовані джерела іонізуючого випромінювання до сховища комплексу "Вектор";

проведено державну інвентаризацію радіоактивних відходів;

переведено об'єкти, призначені для поводження з радіоактивними відходами, в екологічно безпечний стан.

Основні соціальні показники виконання Програми:

зменшення соціальної напруги у суспільстві та запобігання виникненню радіаційних аварій;

забезпечення радіаційної безпеки життєдіяльності населення та навколишнього природного середовища;

створення безпечних умов праці та зменшення ризиків потенційного опромінення персоналу спеціалізованих підприємств по поводженню з радіоактивними відходами;

проходження персоналом спеціалізованих підприємств по поводженню з радіоактивними відходами підготовки, перепідготовки та підвищення рівня їхньої кваліфікації;

прийняття Кабінетом Міністрів України Національного плану глибокого геологічного захоронення радіоактивних відходів в Україні, поданого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері поводження з радіоактивними відходами;

прийняття Кабінетом Міністрів України Концепції геологічного сховища і плану вибору майданчика для створення в Україні геологічного сховища, поданих центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері поводження з радіоактивними відходами.

Методику оцінки ефективності виконання Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами на 2025-2032 роки розробляє центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері поводження з радіоактивними відходами, з урахуванням специфіки Програми та кінцевих результатів виконання відповідних завдань і заходів Програми.

Обсяги та джерела фінансування Програми

Орієнтовний обсяг фінансування Програми становить 20 043,6 млн гривень, що здійснюватиметься за рахунок коштів Державного бюджету України, коштів виробників радіоактивних відходів, а також за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги та з інших джерел, не заборонених законодавством, у тому числі добровільних внесків підприємств, установ, організацій, громадян. Зазначений орієнтовний обсяг фінансування може бути змінено під час внесення змін до Програми."

3. Додаток 1 до Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами на 2025-2032 роки викласти в редакції, що додається.

4. Додаток 2 (завдання 1-3) до Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами на 2025-2032 роки викласти в редакції, що додається.

5. Додаток 2 (завдання 4-7) 2 до Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами на 2025-2032 роки викласти в редакції, що додається.

6. Додаток 3 до Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами на 2025-2032 роки викласти в редакції, що додається.

Крім того, під час засідання Комітету Міністерством фінансів України надана пропозиція щодо доповнення розділу "Обсяги та джерела фінансування Програми" новим абзацом такого змісту: "Обсяг видатків, необхідних для виконання Програми, визначається щороку з урахуванням реальних можливостей державного бюджету під час формування його показників", яка підтримана Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України та Державним агентством України з управління зоною відчуження.

За результатами обговорення Комітет з питань екологічної політики та природокористування, **ухвалив висновок та прийняв рішення:**

1. Переглянути висновок Комітету від 16.06.2025 (протокол № 236) на проект Закону про Загальнодержавну цільову екологічну програму поводження з радіоактивними відходами (реєстр. № 12356), підготовлений до другого читання.

2. Врахувати пропозиції, викладені у мотивувальній частині цього висновку, щодо остаточної редакції назви і тексту статей законопроекту відповідно до пункту 4 частини першої статті 118 Регламенту Верховної Ради України для внесення до порівняльної таблиці, підготовленої до другого читання, та подати їх в остаточній редакції Комітету від народного депутата України Бондаренка О.В., а всі інші відхилити.

Назву законопроекту викласти в такій редакції "Про затвердження Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами на 2025-2032 роки".

3. З урахуванням викладеного, з 228 поправок і пропозицій:

врахувати - №№ 1, 16, 173, 180, 191, 223 (всього врахувати – 6);

відхилити - №№ 2-15, 17-172, 174-179, 181-190, 192-222, 224-228 (всього відхилити – 222).

4. Надати Голові Комітету право вносити техніко-юридичні правки до законопроекту під час його підготовки до розгляду у другому читанні та при

внесенні до порівняльної таблиці та додатків пропозицій та поправок, за результатами прийнятих Комітетом рішень, змінювати нумерацію у разі необхідності.

5. Рекомендувати Верховній Раді України законопроект із новою назвою "Про затвердження Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами на 2025-2032 роки" (реєстр. № 12356) прийняти в другому читанні та в цілому як Закон.

6. Доповідачем від Комітету при розгляді питання на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити голову підкомітету з питань подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, народного депутата України Магера Сергія Васильовича.

Голова Комітету

О. БОНДАРЕНКО

